

Honourable J.V. Bainimarama, CF(Mil), OSt.J, MSD, jssc, psc

Prime Minister of Fiji and Minister for iTaukei Affairs and Sugar Industry

VOSA E NA KENA SOLI NA LISI KIVEI IRATOU NA MATABOSE NI TABAGONE E RAIWAI

Raiwai Hall
RAIWAI

Lotulevu 30 Epereli, 2015
10 Na Kaloko

Na Minisita ni Veitauni kei na Veivakavaletaki;

Na iLiuliu ni Matabose ni Veivakavaletaki;

**Kemudou na Trustees ni Matabose ni iTabagone kei na
Lewenivanua e Raiwai**

**Ni tiko na Turaga kei na Marama, Cauravou kei na Goneyalewa
e Raiwai.**

Ni sa bula vinaka.

Ka talei vei au me'u sikova tale mai na Olo ni iTabagone
qo e Raiwai. Qoka e dua na vanua au dau gadiva
vakalevu e na noqu gauna ni cauravou. Vakabibi e na
qito kei na sara qito ka dau caka tu eke ena gauna oya.

Au marau talega ni'u gole mai ke, ni se qai oti tikoga na marautaki ni noqu siga ni sucu.

E na dau guiguilecavi dredre vei au na vanua oqo baleta ni dua na vanua taleitaki vei keimami na itabagone e na gauna oya.

Keimami dau osota mai na vanua oqo e na sotasota ni veimacawa me keimami dau mai kailavaka na neimami dui timi e na gauna oya.

Koya gona au marau talega me'u mai solia vei ratou na *Trustees* ni iTabagone e Raiwai na *Title* ni qele e dabe tiko kina na *Raiwai Youth Community Centre*.

Ni kua sa rawa nida tukuna, ni sa nomuni na iSoqosoqo ni Tabagone kei na lewenivanua e Raiwai na tiki ni qele qo.

Sa na vakarawarawataka talega nomuni kerea na veivakatorocaketaki me mai caka. E liu, e dau dredre na tikina oqo.

Sa ciqoma nikua nomuni matabose na tiki ni qele oqo ka 4,399 na square metres na kena levu. O ni kalougata ni sa solia wale mai vei kemuni na Matabose ni Veivakavaletaki.

Ni kua, na tiki ni qele oqo sa na tiko sara e na **\$450,000** na kena isau. Na balavu ni gauna ni lisi sa vo, e 52 na yabaki.

Kena ibalebale e na 52 tale na yabaki na kena dei tiko vei kemuni na lewenivanua kei na itabagone e Raiwai na qele oqo, mo ni vakayagataka tiko na vei isoqosoqo ni qito kei na lewenivanua e Raiwai.

Kemuni na wekada - sa dua tikoga na noqu kerekere vei kemuni. Au kerea meda sa vakavinakataka mada na olo oqo. Me rawa ni dua na vanua era taleitaka na itabagone mera mai vakalevutaka kina nodra taledi.

Sa ratou tiko oqo nomuni Matabose ni *Trustees* vou. Au raica ni ratou sa guta vakalevu me vakavinakataki na olo oqo. Au sa kerei keda kece na veisoqosoqo ni qito e

Raiwai kei na itabagone kei na lewenivanua mo ni cakacaka vata kei ratou na nomuni Matabose me vakavoutaki na vanua oqo mera dau kune tale mai kina na dau qito rogo e na noda vanua.

Au sega ni guilecavi ira na dau qito rogo levu era sa matataka na noda vanua e na veimataqali qito , era a ta yani eke. Qoka me vakataki Elesi Ketedromo, Alavina Waqa, Metuisela Motu, kei Taitusi Naiduki e na qito Volleyball.

Eso talega na yaca rogo e na Basketball me vakataki Seini Dobui, Saula Koroi, Mareta Tamani, Mili Talei kei Peni Ratumaiyale.

E levu tale na itabagone era tiko ni kua era vinakata talega mera yacova na itagede oya. Meda veitauriligataka gona na sasaga oqo e na vukudra.

E na noqui tutu vaka Paraiminista, dau ka talei vei au me'u tokona nodra sasaga na itabagone kei na lewenivanua era tu era, veitalia na yawa ni vanua era tu

kina se na kawa tamata cava era cavutu mai kina. Me soli vei ira na ka era gadreva mera marautaka kina na bula.

Ni sa dau rogoca tiko noqu tukuna wasoma tiko ni noqu Matanitu e matanitu ni veiqaravi. Au sega kina ni duavata kei na vakalelewa era tukuna tiko na ito ni veisaqa ni sega ni o ni kauwaitaki tiko na iTaukei.

E dua na ilawalawa iTaukei mai na ito ni veisaqa era laki tukuna tiko ki na Matabose kei Vuravura mai Niu Yoka ni keitou saqata tiko na veika e baleti keda na iTaukei, ni keitou kauta laivi tiko nodra dodonu na iTaukei kei na nodra qele.

Sa dua na tamani lasu levu. Nikua sa qai qaqaco cake sara na veika e baleti keda na iTaukei e na ruku ni noqu Matanitu.

Na iTaukei e taukena e 90 na pasede ni qele e Viti, sa vakadeitaki tu nodra taukeni qele e na Yavu ni Vakavulewa.

E taqomaki talega na itvo kei na ivakarau vakaitaukei.

Ni kua sa qai levu cake sara na dodonu e nodra na iTaukei me vaka na dodonu ni vuli wale. Era sega ni bau solia na vuli wale na veimatanitu e liu. E solia talega na Yavu ni Vakavulewa na dodonu ni nodra vakaitavi na iTaukei e na bula vakailavo kei na kena vakayagataki na isau lailai duadua e veiganiti me taurivaki raraba.

Na dodonu talega ni vakarawarawataki ni sala ni veilakoyaki, na tiko bulabula, na wai ni gunu kei na kakana savasava, na dodonu ni noda bula e na itikotiko savasava. Sega ni dua vei ira na ka oqo a vakadeitaki tu vakalawa e liu.

Koya gona e sega walega ni vakadeitaki na taukeni ni qele ni iTaukei kei na kena ivakayagataki e na vuku ni iyau bula e na kune kina.

Sa levu cake na galala kei na dodonu ni iTaukei sa vakalawataki ka sega mada ni dua na matanitu e kitaka e liu.

E na ruku ni noqu Matanitu, sa qai maucokona vinaka na taqomaki ni nodra dodonu na iTaukei. Keitou sa vakalevutaka talega na veiqaravi ni Matanitu baleti ira e na isevu ni gauna.

Sa daumaka cake na gaunisala, sa daumaka cake na veiqaravi ni tabana ni bula, sa soli wale na wainimate, sa soli wale na wai, kei na vuqa tale na veivuke ka tarai keda sara vakalevu na iTaukei.

Ni raica ga na kena ivakadinadina sa tu wavokiti keda ni kua.

Na ivakadinadina oqo e sa na qai kilai dina kina na veilecayaki ni ile vakapolitiki era kauta tiko mai na ito ni veisaqa me vakataki Niko Nawaikula.

Na matailawalawa lailai oqo ki na Matabose kei Vuravura e vou vei keda.

E dua ga na ka era duavata tiko kina oya na nodra sega ni taleitaki au kei na noqu Matanitu.

Baleta ni keitou kauta laivi na veika e dau vakalogaloga vinakataka nodra vale ni volavola. Me caka kina na veiqaravi ki na lewenivanua era tu era. Me ra qaravi vakatautauvata kina.

Kurabuitaki dina ni bau dua talega vei ira na lewe ni ilakolako oya o Rajendra Chaudary na luvei koya na Paraiminisita e liu e na matanitu ni Labour. E sa laki to vata tale mai kei ira na mokulaki koya e na Palimedi e na yabaki 2000.

Au raica tiko e dua na itaba kei Chaudary kei na dua na turaga e Viti ka sa lewenivanua tu mai Amerika. Na turaga ga a vakatokai Chaudary e liu me dua na co ca ka kaya ni sega ni vanua nei Chaudary o Viti.

E rau mai veilomani vakacava ni rau a veimecaki kaukauwa tu e na 15 na yabaki sa oti. O na qai vakabauti rau rawa vakacava.

Ni sa raica sara tu ga e matamuni na ivakadinadina ni duikadakada ni veitokani oya. E dina kina na ivosavosa makawa oya; *“O ira na kena meca na kequ meca era noqu itokani”*. Raica ga na veibeitaki sega na kena ivakadinadina era tukuna tiko.

Kemuni na lewe ni noda vanua lomani o Viti, ni kua sara ni koko e na nodra dai. Ni kua sara ni vakacalai. Na ka era rarawataka tiko na ilala oqo ni sa lailai nodra ivurevure ka sega ni levu na lewenivanua e Viti e tokoni ira.

O keda meda toso ga ki liu, ni sa duabau ga na noda vanua, e da na rawata na veika lelevu ni da cakacaka vata e na duavata.

Au vakabauta mai vu ni yaloqu na ka au dau tukuna vei ira na gonevuli e Viti ni se sega vakadua ni dua na gauna vinaka nei Viti me vaka ni kua. Tokoni au kina na kena ivakadinadina me vaka na kena sa tubu tikoga noda bula vakailavo – sa tubu tiko e na 4 na pasede e na veiyabaki.

Me vaka ga nomuni vukei na iTabagone e Raiwai, mo ni wilika me nomuni na Community Centre oqo, sa vakatalega kina na vuli wale e soli vei ira na gonevuli e Viti. Me rawa kina vei ira na sega ni rawa ni gole i vuli mera lai vuli. Era sa vukei na sega so ni rawaka me soli wale na medra wainimate, vakarawarawataki nodra vakavaletaki kei na nodra tiko bulabula.

Era sa tokoni na marama mera vakaduri bisinisi ka mera galala talega mai na veivakamavoataki.

Kemuni na noda, na sasaga ni kena vakavoutaki tale ni vale oqo sa i vakaraitaki ni vunilagi vinaka nei Raiwai ni mataka. E na kauta mai na duavata, kei na veilomani. Eda na marautaka kina na bula e Viti.

Vei kemuni na itabagone; ni yalo vinaka ni taura na gauna vinaka oqo mo ni vakayagataka kina na isolisoli levu ni noqu Matanitu me vaka na vuli wale, se na nomuni vakayagataka vinaka na Community Centre oqo. E sa tu mai liu e levu na veigauna vinaka nei Viti kei Raiwai.

Sa ka dokai kina ka'u marautaka talega me'u solia na ivola ni lisi oqo vei ratou na nomuni Trustees ni Raiwai Youth and Community Council.

Vinaka vakalevu.
